

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 12/2021-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavné sťažnosti obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Sibírska 55, Bratislava, IČO 44 138 369, zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Konečný, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Nitre č. k. 6 Co 17/2019-335 zo 7. februára 2020, č. k. 25 Co 57/2019-437 zo 4. marca 2020, č. k. 25 Co 53/2019-301 z 26. februára 2020, č. k. 7 Co 164/2020-304 z 28. februára 2020 a č. k. 5 Co 235/2019-729 z 31. marca 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o.,
o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové okolnosti prípadu a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 5. mája 2020 (sp. zn. Rvp 981/2020), 15. mája 2020 (sp. zn. Rvp 1095/2020), 17. júna 2020 (sp. zn. Rvp 1334/2020), 9. júla 2020 (sp. zn. Rvp 1531/2020) a 10. augusta 2020 (sp. zn. Rvp 1822/2020) doručené ústavné sťažnosti obchodnej spoločnosti Poľnohospodárska Pôda s. r. o., Sibírska 55, Bratislava, IČO 44 138 369 (ďalej len „sťažovateľka“), ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 17/2019-335 zo 7. februára 2020, č. k. 25 Co 57/2019-437 zo 4. marca 2020, č. k. 25 Co 53/2019-301 z 26. februára 2020, č. k. 7 Co 164/2020-304 z 28. februára 2020 a č. k. 5 Co 235/2019-729 z 31. marca 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenia“).

2. Uznesením č. k. I. ÚS 339/2020-12 zo 7. júla 2020 ústavný súd ústavné sťažnosti vedené pod sp. zn. Rvp 981/2020 a sp. zn. Rvp 1095/2020 spojil na spoločné konanie naďalej vedené pod sp. zn. Rvp 981/2020. Rovnako postupoval aj pri spojení ústavných sťažností sp. zn. Rvp 981/2020 a sp. zn. Rvp 1334/2020, ktoré pod sp. zn. Rvp 981/2020 spojil na spoločné konanie uznesením č. k. I. ÚS 328/2020-11 z 30. júna 2020. Uznesením č. k. PLs. ÚS 42/2020-5 z 26. augusta 2020 boli pod sp. zn. Rvp 981/2020 spojené na spoločné konanie ústavné sťažnosti sťažovateľky vedené pod sp. zn. Rvp 981/2020 a sp. zn. Rvp 1531/2020 a uznesením č. k. PLs. ÚS 55/2020-7 z 23. septembra 2020 ústavné sťažnosti sťažovateľky vedené pod sp. zn. Rvp 981/2020 a sp. zn. 1822/2020.

3. Z obsahu ústavných sťažností a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou stranou v sporoch vedených na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný

súd“) o určenie vlastníckeho práva k pozemkom nachádzajúcim sa v katastrálnom území ■■■■■, obec ■■■■■, okres ■■■■■ z titulu absolútnej neplatnosť kúpnych zmlúv. V priebehu konania po vyhovení protestu prokurátora Okresnej prokuratúry Nitra (ďalej len „prokurátor“) žalobcovia, ktorí boli opätovne ako vlastníci jednotlivých nehnuteľností zapísaní do katastra nehnuteľností, vzali svoje žaloby späť a konania vo veci boli zastavené. Sporná zostala iba otázka rozhodnutia o náhrade trov konania, ktoré sťažovateľka v podaných ústavných sťažnostiach namieta. Napadnutými uzneseniami krajský súd rozhodol zhodne tak, že stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva, pričom sa však skutkové okolnosti jednotlivých ústavných sťažností mierne líšili.

4. Sťažovateľka podľa zistenia ústavného súdu v predmetných veciach podala približne v 67 ústavných sťažností, či už vo vzťahu k správne súdnemu konaniu alebo vo vzťahu k rozhodovaniu o trovách konania civilného sporového konania, a hoci sa jednotlivé ústavné sťažnosti môžu líšiť v skutkových okolnostiach podľa jednotlivých konaní, v tu prejednávaných spojených veciach napáda uznesenia krajského súdu o nepriznaní nároku na náhradu trov konania sporovým stranám. Vzhľadom na to, že postup v jednotlivých konaniach je sťažovateľke dobre známy, ako aj vzhľadom na opakované podávanie ústavných sťažností z jej strany ústavný súd nepovažuje za nevyhnutné ich podrobnejšie opisovať.

5. Sťažovateľka v ústavných sťažnostiach namieta, že napadnuté uznesenia krajského súdu sú nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, a preto došlo k porušeniu jej práv. Upozorňuje, že k späťvzatiu žaloby zo strany žalobcov v jednotlivých súdnych konaniach došlo až po uplynutí takmer jedného roka potom, ako boli po proteste prokurátora zapísaní naspäť ako vlastníci sporných nehnuteľností, pričom jej týmto „oneskoreným“ späťvzatím vznikali trovy právneho zastúpenia, tzv. zavinené trovy, s čím sa krajský súd nevysporiadal. Sťažovateľka takisto zdôraznila skutočnosť, že dôvodom protestu prokurátora bolo porušenie predkupného práva štátu, ktoré porušili žalobcovia, nie sťažovateľka. Ďalej namieta, že krajský súd sa síce odvolával na rozhodnutia ústavného súdu, tieto však nie v rámci *ratio decidendi*, ale len ako *obiter dictum* uvádzali, že v daných prípadoch „je opodstatnený záver, že stranám sa nárok na náhradu trov nepriznáva“. Krajský súd podľa sťažovateľky vo svojich uzneseniach neodôvodnil, na základe akého ustanovenia Civilného

sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) pri svojom rozhodovaní postupoval. Vzhľadom na skutočnosť, že na okresnom súde sa vedie v obdobných veciach veľký počet sporov, uvedené podľa sťažovateľky *„vytvára kontext okolností podstatného významu s relevanciou nielen vo vzťahu k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie, ale i k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy“*.

5.1 Osobitne v ústavnej sťažnosti pôvodne vedenej pod sp. zn. Rvp 1334/2020 (bod 6) a v ústavnej sťažnosti pôvodne vedenej pod sp. zn. Rvp 1822/2020 (bod 8) namieta aj to, že nemala možnosť vyjadriť sa k poslednému nálezu ústavného súdu, keďže tento jej nebol doručený zo strany ústavného súdu a nedoručil jej ho ani krajský súd. Podľa jej názoru má krajský súd nielen povinnosť vysporiadať sa s argumentmi, ktoré sú pre rozhodnutie kľúčové, ale i povinnosť vytvoriť stranám sporu priestor na to, aby tieto argumenty mohli predložiť.

6. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu bolo napadnutými uzneseniami krajského súdu porušené. Súčasne žiada, aby ústavný súd napadnuté uznesenia krajského súdu zrušil a veci vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal jej nárok na náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

10. Podľa § 56 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

11. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q) r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

13. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

13.1 Podľa § 255 ods. 2 CSP ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

14. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

14.1 Podľa § 256 ods. 2 CSP ak strana procesne zavinila trovy konania, ktoré by inak neboli vznikli, súd prizná náhradu týchto trov protistrane.

15. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

16. Podľa čl. 4 ods. 1 CSP ak sa právna vec nedá prejednať a rozhodnúť na základe výslovného ustanovenia tohto zákona, právna vec sa posúdi podľa ustanovenia tohto alebo iného zákona, ktoré upravuje právnu vec čo do obsahu a účelu najbližšiu posudzovanej právnej veci.

16.1 Podľa čl. 4 ods. 2 CSP ak takého ustanovenia niet, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej náuky a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

17. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a rovnako podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

19.1 Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že

právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

20. Hoci sťažovateľka vo svojich ústavných sťažnostiach namieta arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie uznesení krajského súdu, ktorými ako súd odvolací pri zastavení konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam rozhodol o nároku na náhradu trov konania tak, že náhradu trov konania stranám nepriznáva, ktoré by mohlo byť predmetom dovolacieho konania podľa § 420 písm. f) CSP [pozri k tomu I. ÚS 275/2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270)], vzhľadom na sústavné opakované ústavné sťažnosti vo veciach trov konania týkajúcich sa určenia vlastníckeho práva k pozemkom v katastrálnom území [REDACTED], ako aj zatiaľ nie celkom ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v otázke prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, aby sťažovateľka nepodaním dovolania neutrpela ujmu na svojich základných právach a slobodách, keďže porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu, čo sa týka obsahu dôvodov ústavnej sťažnosti, odôvodňovala arbitrárnosť rozhodnutia krajského súdu rozporom súvislosti právnych argumentov a skutkových okolností nesprávnou interpretáciou noriem procesného práva, ústavný súd podrobil ústavnú sťažnosť sťažovateľky kvázimeritórnemu prieskumu.

21. Niet pochyb o tom, že rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj čl. 36 ods.1 listiny) (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania

obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku. Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

22. Ústavný súd napriek vysokému nápadu týchto vecí posudzuje meritórne problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

23. V daných veciach v prvom rade ústavný súd konštatuje, že rozhodnutia krajského súdu o nároku na náhradu trov zastaveného konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli vedené na základe početných žalôb fyzických osôb proti sťažovateľke ako žalovanej, boli už predmetom viacerých konaní pred ústavným súdom. Ako vyplýva aj zo samotnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ale napokon aj z opisu skutkových okolností aktuálne prejednávaných ústavných sťažností, napriek skutočnosti, že takmer vo všetkých prípadoch išlo o obdobnú situáciu, rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu vo výroku o nároku na náhradu trov konania sa rozchádzali. Ústavný súd už uviedol, že pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (napr. IV. ÚS 614/2018, I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019, III. ÚS 249/2020, I. ÚS 510/2020, a ďalšie).

24. Rovnako ako vo veci sp. zn. I. ÚS 510/2020 ústavný súd zosumarizoval závery svojich skorších nálezov pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov zastavených konaní vo veciach sťažovateľky, v ktorých opakovane vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky (napr. II. ÚS 569/2017, III. ÚS 98/2018, I. ÚS 168/2018, IV. ÚS 614/2018, III. ÚS 298/2018), ako aj základného práva žalobcov (napr. I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019, IV. ÚS 178/2019, II. ÚS 210/2019, II. ÚS 261/2018, I. ÚS 457/2019) na súdnu

ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie uvedených práv ústavný súd vyslovil najmä v súvislosti s nedostatočným odôvodnením výroku krajského súdu o nároku na náhradu trov zastaveného konania, a to buď vo vzťahu ku skutočnosti, prečo žalobca, prípadne žalovaný má nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, resp. ak súd aplikoval § 257 CSP ako výnimku z pravidla procesného zavinenia zastavenia konania, tak nedostatočne odôvodnil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa a v tejto súvislosti aj neposkytol stranám procesný priestor na vyjadrenie sa k prípadnej aplikácii tohto ustanovenia.

24.1 Po zrušení napadnutých rozhodnutí vo svojich nálezoach spravidla ako obiter dictum konštatoval, že úlohou krajského súdu bude opätovne rozhodnúť o odvolaní, majúci na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 2 CSP (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednáwanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (napr. I. ÚS 153/2018, I. ÚS 457/2019, II. ÚS 210/2019). Vnímajúc protichodnú rozhodovaciu činnosť krajského súdu vo vzťahu k nároku na náhradu trov zastaveného konania v skutkovo obdobných konaniach vedených na okresnom súde, ústavný súd zároveň opakovane vo svojich nálezoach vyhodnotil aj špecifickú skutkovú situáciu, ktorá bola v konaniach o určenie vlastníckeho práva vedených proti sťažovateľke rovnaká. Ústavný súd konštatoval, že z procesného hľadiska je potrebné urobiť záver, že žaloba bola podaná dôvodne (to sa ale nemusí vzťahovať na dôvodnosť žaloby z hmotnoprávneho hľadiska, ktorá sa však v takomto prípade neskúma a neposudzuje), pretože v čase podania určovacej žaloby nemali žalobcovia inú právnu možnosť domôcť sa ochrany svojich práv. K späťvzatiu žaloby viedli objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý žiadna zo strán sporu nemala dosah, ale v dôsledku ktorého bola zabezpečená ochrana vlastníckeho práva, čím odpadol predmet žaloby. Vzhľadom na to je v danom prípade opodstatnený záver, že stranám sa nárok na náhradu trov predmetného konania nepriznáva (m. m. I. ÚS 222/2019, I. ÚS 225/2019, IV. ÚS 614/2018).

25. Vychádzajúc z týchto záverov, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutých rozhodnutí krajského súdu v tu prejednávaných veciach.

26. Uznesením č. k. 6 Co 17/2019-335 zo 7. februára 2020 rozhodol krajský súd tak, že zmenil uznesenie súdu prvej inštancie a stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal. Svoj záver odôvodnil poukazom na judikatúru ústavného súdu, ako aj na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia krajského súdu zo 6. februára 2020, ktoré znie: „*vo veciach, v ktorých dôjde k späťvzatiu žaloby z objektívnych dôvodov, ktoré procesne nezavinila žiadna zo strán sporu, je opodstatnené vysloviť záver, že stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva*“ (ďalej len „zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia“). Priklonil sa ku konštatovaniu o tom, že žaloba bola podaná dôvodne a následné zastavenie konania nebolo procesne zavinené žiadnou zo strán, keďže k nemu došlo na základe objektívnych dôvodov, na ktoré nemali strany dosah. Krajský súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania, avšak zároveň vysvetlil, že Civilný sporový poriadok neumožňuje o nároku na náhradu trov konania rozhodnúť týmto výrokom, pretože pôvodné ustanovenie § 146 ods. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinného do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“) nebolo do Civilného sporového poriadku prevzaté. Civilný sporový poriadok obsahuje iba preformulované ustanovenie o procesne zavinených trovách (§ 256 CSP). Krajský súd preto rozhodol za použitia analógie *iuris* (čl. 4 ods. 2 CSP), a k zmene výroku pristúpil len z dôvodu, že výrok prvostupňového súdu, že „*žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania*“, už nemá v Civilnom sporovom poriadku oporu.

27. Napadnuté uznesenie č. k. 25 Co 57/2019-437 zo 4. marca 2020 (pôvodne vedené pod sp. zn. Rvp 1095/2020), ktorým krajský súd zmenil uznesenie súdu prvej inštancie a stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal, bolo odôvodnené rovnako tým, že zastavenie konania z procesného hľadiska nezavinil ani žalobca, ani žalovaný, k späťvzatiu viedli objektívne dôvody, t. j. protest prokurátora, a preto je záver o tom, že nárok na náhradu trov konania nebude priznaný ani jednej zo strán, opodstatnený. Krajský súd svoj záver oprel aj o rozhodnutia ústavného súdu v týchto veciach, a o zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia. Zároveň konštatoval, že po opätovnom preskúmaní uznesenia súdu prvej inštancie nevzhladol v danej veci existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa na prípadnú aplikáciu ustanovenia § 257 CSP. S ohľadom na uvedené bolo podľa jeho názoru potrebné rozhodnúť o trovách konania takým výrokom, že stranám sa nárok na ich náhradu nepriznáva. Keďže ustanovenia

Civilného sporového poriadku v časti trov takúto situáciu neupravujú, vychádzal taktiež z analógie *iuris* vyplývajúcej z čl. 4 CSP.

28. V napadnutom uznesení č. k. 25 Co 53/2019 z 26. februára 2020 (pôvodne vedenom pod sp. zn. Rvp 1334/2020) krajský súd svoj výrok, že nárok na náhradu trov konania stranám nepriznáva, odôvodnil s odkazom na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia a rozhodovaciu činnosť ústavného súdu vo veciach náhrady trov v obdobných konaniach. Zopakoval konštatovanie ústavného súdu, že žaloba bola podaná dôvodne a k späťvzatiu viedli objektívne dôvody, preto vyjadril presvedčenie o opodstatnenosti záveru, že stranám nárok na náhradu trov nepriznáva. Taktiež uviedol, že Civilný sporový poriadok neumožňuje o nároku na náhradu trov konania rozhodnúť výrokom, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku, ak konanie bolo zastavené, pretože pôvodný § 146 ods. 1 písm. c) OSP do Civilného sporového poriadku prebraný nebol. Keďže ustanovenia Civilného sporového poriadku takúto situáciu neriešia, krajský súd uzavrel, že je potrebné vychádzať zo základných princípov Civilného sporového poriadku, konkrétne z čl. 2 a čl. 4 CSP.

29. Uznesením č. k. 7 Co 164/2019-304 z 28. februára 2020 (pôvodne vedeným pod sp. zn. Rvp 1531/2020) rozhodol krajský súd tak, že zmenil uznesenie súdu prvej inštancie a stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal. Po opise skutkových okolností konštatoval, že z hľadiska procesného výsledku je nepochybné, že zastavenie predmetného konania nezavinil žalobca ani žalovaný, a preto nie je možné procesné zavinenie na zastavení konania pričítať na ťarchu žiadnej z uvedených procesných strán. K späťvzatiu žaloby podľa záverov krajského súdu viedli objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý žalobcovia ani sťažovateľka ako žalovaná nemali dosah, ale v dôsledku toho bola ochrana vlastníckeho práva žalobcov zabezpečená, čím odpadol predmet žaloby. Preto bol podľa krajského súdu opodstatnený záver, že stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva. Dôvod na aplikáciu § 256 ods. 1 CSP alebo § 257 CSP v danej právnej veci krajský súd nevzhladol, a preto postupoval podľa čl. 4 ods. 1 a 2 CSP. Zároveň vzal do úvahy právny názor ústavného súdu vyslovený v obdobných veciach, ako aj zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia.

30. Aj v napadnutom uznesení č. k. 5 Co 235/2015-729 z 31. marca 2020 (pôvodne vedenom pod sp. zn. Rvp 1822/2020) dospel krajský súd k záveru, že stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva. V dôvodoch rozhodnutia poznamenal, že záver, ktorý vyústil do prijatia daného výroku, sa opiera o vyvíjajúcu sa rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, o zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia a má oporu v čl. 2 CSP i čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pri akceptovaní obsahu spisu krajský súd nezistil zavinenie žiadnej zo strán sporu za zastavenie konania. Skúmajúc prednostne okolnosti zavinenia v zmysle § 256 ods. 1 CSP, krajský súd dospel k záveru, že v danej veci nemožno vzhliadnuť dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP, ktoré možno použiť výlučne vo výnimočných prípadoch. Predpokladom pre potenciálnu aplikáciu § 257 CSP je totiž také predbežné vyhodnotenie situácie zo strany súdu, pri ktorej jedna strana má nahradiť trovy konania tej druhej. V prejednávanej veci žiadna zo strán konania nezavinila jeho zastavenie, pričom o povinnosti nahradiť trovy konania nebolo uvažované ani predbežne.

31. Z odôvodnení napadnutých uznesení krajského súdu vyplýva, že otázkou náhrady trov zastaveného konania v sporoch sťažovateľky so žalobcami – fyzickými osobami sa v dôsledku rozchádzajúcej sa judikatúry zaoberalo aj občianskoprávne kolégium krajského súdu, ktoré prijalo záver korešpondujúci so závermi ústavného súdu, že žiadna zo strán sporu vznik trov procesne nezavinila, a preto žiadnej zo strán sporu sa náhrada trov nepriznáva. Všetky napadnuté uznesenia krajského súdu rozhodli teda zhodne, odvolávajúc sa nielen na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, ale aj na uvedené zjednocujúce stanovisko svojho občianskoprávneho kolégia.

32. Znenie Civilného sporového poriadku v súvislosti s náhradou trov konania neprevzalo ustanovenie § 146 ods. 1 písm. c) OSP platného a účinného do 30. júna 2016, ktoré upravovalo možnosť všeobecného súdu rozhodnúť o trovách konania tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak bolo konanie zastavené. V súčasnosti platné a účinné ustanovenie § 256 ods. 1 a 2 CSP v prípade zastavenia konania spája povinnosť nahradiť trovy konania s procesným zavinením zastavenia konania (odsek 1), prípadne so zavinením vzniku trov, ktoré by inak neboli vznikli (odsek 2). Krajský súd preto v záujme spravodlivého vyriešenia otázky povinnosti nahradiť trovy konania za špecifických skutkových okolností konaní, v ktorých bola sťažovateľka žalovanou,

aplikoval čl. 4 ods. 2 základných princípov CSP, v zmysle ktorého ak nie je výslovné ustanovenie, na základe ktorého by bolo možné vec prejednať a rozhodnúť, súd prejedná a rozhodne právnu vec podľa normy, ktorú by zvolil, ak by bol sám zákonodarcom, a to s prihliadnutím na princípy všeobecnej spravodlivosti a princípy, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov zohľadňujúce stav a poznatky právnej vedy a ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

33. Spôsob, akým krajský súd pristúpil k vyriešeniu otázky náhrady trov v súdnych sporoch sťažovateľky, je podľa ústavného súdu ústavne udržateľný, sleduje spravodlivé usporiadanie vzťahov medzi sporovými stranami týkajúcich sa nároku na náhradu trov konania i dodržanie princípu právnej istoty. Aj odôvodnenie rozhodnutia o trovách konaní musí napĺňať atribúty dostatočného odôvodnenia rozhodnutia tak, ako to vyžaduje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, no k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o trovách konania pristupuje ústavný súd len v prípadoch procesného excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania. A k takémuto procesnému excesu v prípade napadnutých uznesení krajského súdu podľa ústavného súdu nedošlo. Vo vzťahu k nosnej námietke sťažovateľky, ktorou poukazovala na arbitrárnosť napadnutých uznesení krajského súdu a nedostatočnosť ich odôvodnenia, bolo zo strany ústavného súdu potrebné urobiť záver o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľky pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

34. Ústavný súd považoval za potrebné sa vyjadriť aj k námietkam sťažovateľky, ktoré sa týkajú tzv. zavinených trov konania a aplikácie ustanovenia § 256 ods. 2 CSP. V zmysle uvedeného ustanovenia ak strana procesne zaviniťa trovy konania, ktoré by inak neboli vznikli, súd prizná náhradu týchto trov protistrane. Ide o tzv. separáciu trov konania, ktorú je potrebné oddeliť od ostatných trov konania.

35. Sťažovateľka namieta, že žalobcovia mohli vziať žaloby späť už oveľa skôr. Tým, že tento dispozitívny úkon urobili (podľa tvrdení sťažovateľky) s oneskorením jedného roka, vznikli sťažovateľke v konaní tzv. zavinené trovy, ktoré by jej v prípade včasného úkonu zo strany žalobcov nevznikli. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza,

že moment, keď sa mohlo od žalobcov racionálne očakávať späťvzatie žaloby, nastal najskôr v deň, keď Okresný úrad v Nitre, odbor opravných prostriedkov potvrdil rozhodnutie, ktorým bolo protestu prokurátora vyhovené (ďalej len „rozhodnutie katastra“). Rozhodnutia katastra boli vydané koncom januára 2016. K späťvzatiu žalôb pritom došlo v septembri a októbri 2016, teda po uplynutí približne 10 mesiacov.

36. Ústavný súd uvádza, že zavinené nesplnenie procesnej povinnosti alebo povinnosti uloženej súdom v súlade so zákonom je v rovine všeobecného tvrdenia spôsobilé zapríčiniť vznik tzv. zavinených trov konania, tak ako to upravuje § 256 ods. 2 CSP. Všeobecný súd o nároku na náhradu trov konania podľa § 262 ods. 1 CSP rozhoduje aj bez návrhu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. V zmysle uvedeného by preto vo všeobecnej rovine bolo možné prisvedčiť námietke sťažovateľky, že sa s touto odvolacou námietkou mal krajský súd vysporiadať.

37. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej posudzuje spravodlivosť procesu ako celku (napr. m. m. II. ÚS 307/06), preto k vyhovaniu sťažnosti dochádza zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané a relevantné procesné pochybenia zo strany príslušného orgánu verejnej moci umožňujú prijatie záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý, a vzhľadom na to aj jeho výsledok môže vyznievať ako nespravodlivý. Ústavný súd preto nepristupuje k vyhovaniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu došlo, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný, resp. rozhodujúci dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011). V nadväznosti na uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že nie každé porušenie zákona orgánom verejnej moci má automaticky za následok porušenie ústavou, resp. dohovorom garantovaného práva, v danom prípade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. IV. ÚS 104/2012).

38. Ústavný súd však upozorňuje na to, že sťažovateľka v ústavných sťažnostiach argumentovala tvrdením, že jej v konaní pred všeobecnými súdmi vznikli trovy, ktoré by jej včasným späťvzatím žaloby nevznikli, no len vo všeobecnej rovine. Nepredložila

ústavnému súdu tvrdenie o konkrétnych „zbytočných trovách“, ktoré jej mali v konaní vzniknúť, a nešpecifikovala konkrétne úkony, ktoré boli z jej strany v rozhodnom období „zbytočne“ v konaní realizované, a tak neumožnila ústavnému súdu posúdiť relevanciu tejto námietky vo vzťahu ku konkrétnym skutkovým okolnostiam vo veci sťažovateľky. Inými slovami, táto námietka sťažovateľky zostala v rovine akademického tvrdenia. Vzhľadom na uvedené a na všeobecnú rovinu tejto námietky dospel ústavný súd k záveru, že nedosahuje intenzitu ústavnej relevancie. Majúc na zreteli, že predmetom napadnutých uznesení je rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, ktoré ústavný súd v podstatnej časti vyhodnotil ako ústavne súladné, dospel ústavný súd k záveru, že v postupe krajského súdu, ktorý sa s uvedenou námietkou v napadnutých uzneseniach opomenul vysporiadať, nemožno vidieť taký procesný exces, ktorý by bol spôsobilý porušiť označené práva sťažovateľky. Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd posúdil túto námietku sťažovateľky ako neopodstatnenú.

39. K rovnakému záveru dospel ústavný súd aj v súvislosti s osobitnou námietkou sťažovateľky, ktorou poukazovala na porušenie princípu kontradiktórnosti konania vo veciach pôvodne vedených pod sp. zn. Rvp 1334/2020 a Rvp 1822/2020. Porušenie tohto princípu videla v tom, že jej ústavný súd a následne ani krajský súd nezaslali na vyjadrenie nálezy vydané ústavným súdom v týchto veciach.

39.1 K tejto námietke ústavný súd udáva, že obe strany sporu mali v označených konaniach, v ktorých sa rozhodovalo už iba o trovách konania, dostatočný priestor na predstretie svojej argumentácie, ktorú aj využili, a to či už v rámci odvolania, alebo v rámci vyjadrení k uplatnenému opravnému prostriedku. Vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 1822/2020 dostala sťažovateľka majúca postavenie zúčastnenej osoby i osobitný priestor na vyjadrenie sa k ústavnej sťažnosti žalobcu. Za situácie, keď obe strany sporu v rámci konania poukazovali na zavinenie opačnej strany sporu na zastavení konania a ich argumentácia nebola spôsobilá privodiť také súdne rozhodnutie o trovách konania, akého sa každá zo strán sporu domáhala, ako aj s prihliadnutím na to, že sťažovateľka ani v ústavnej sťažnosti neuviedla žiaden nový argument, ktorým sa krajský súd nezaoberal (materiálne hľadisko), vyhodnotil ústavný súd aj túto námietku sťažovateľky ako nespôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutých rozhodnutí.

40. V súvislosti so sťažovateľkou namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľka v ústavnej sťažnosti len stručne uvádza, že väčší počet sporov o nárok na náhradu trov konania vytvára kontext okolností podstatného významu s relevanciou nielen vo vzťahu k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie, ale i k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na záver, ku ktorému ústavný súd dospel v súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj s ohľadom na skutočnosť, že sťažovateľka vo vzťahu k porušeniu tohto základného práva neposkytla žiadne ústavnoprávne zdôvodnenie, ústavný súd vyhodnotil namietané porušenie základného práva na ochranu vlastníckeho práva podľa ústavy a práva na ochranu majetku podľa dohovoru taktiež za zjavne neopodstatnenú.

40.1 Namietané porušenie čl. 20 ods. 4 ústavy sťažovateľka v ústavnej sťažnosti nielenže neodôvodnila, v rámci svojej argumentácie ho ani nespomenula, a vzhľadom na obsah tohto ústavného článku, ktorý upravuje ústavné podmienky vyvlastnenia alebo núteného obmedzenia vlastníckeho práva, ústavný súd ani nevzhliadol žiadnu príčinnú súvislosť medzi napadnutými uzneseniami krajského súdu a porušením uvedeného článku ústavy, a preto ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

41. Zhrnúc uvedené, ústavný súd odmietol ústavné sťažnosti sťažovateľky, ktorými namietala porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti s tvrdenou arbitrárnosťou a nedostatočnou odôvodnenosťou napadnutými uzneseniami krajského súdu, ako aj porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. januára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu